

Year (Yıl) : 2019
 Volume (Cilt) : 6
 Issue Number (Sayı) : 2
 Doi : 10.5455/JNBS.1559213390

Received/Geliş 30.05.2019
 Accepted/Kabul 26.07.2019
 JNBS, 2019, 6(2):159-169

Alper Çuhadaroglu (ORCID: 0000-0001-5715-0024)
 Sirmahan Aydoğmuş (ORCID: 0000-0003-1924-5609)

48-72 AYLIK ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL STİLLERİ İLE BABA KATILIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

RELATIONSHIP BETWEEN COGNITIVE STYLE OF 48-72 MONTHS OLD CHILDREN AND FATHER INVOLVEMENT

Alper Çuhadaroglu ^{1*}, Sirmahan Aydoğmuş ²

Öz

Bu araştırmada, 48-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile baba katılımının birbiri ile ilişkili olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, özel ve devlet okullarında eğitim gören 48-72 aylık 239 çocuk ve babaları oluşturmaktadır. 48-72 aylık çocukların bilişsel stillerini belirlemek için Kansas Okul Öncesi Çocuklar için Düşünsellik-İçtepesellik Ölçeğinin-A Formu (KRISP -A) kullanılmıştır. Baba katılımı için ise Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) kullanılmıştır. Elde edilen veriler ise Tek Yönlü Varyans Analizi, T-Testi ve Post-Hoc Benferroni Testi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda 48-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile baba katılımı arasında anlamlı ilişkilere rastlanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: bilişsel stil, baba katılımı, tepki süresi, hata sayısı, okul öncesi dönem çocukları

Abstract

In this research the relationship between 48-72 months old children's cognitive style and father's involvement was investigated. The participants group consisted of 239 48-72 months old children studied in private and governmental kindergartens and their fathers. For 48-72 months old children's cognitive style determination was used a Kansas Reflection-Impulsivity Scale for Preschoolers Form A (KRISP). For father's involvement estimation was used father involvement scale (BAKÖ). The obtained data were analysed by One-Way Anova Analysis, T-test and Post-Hoc Benferroni test. As a result of the research it is seen that there is a relation between 48-72 months old children's cognitive style and father involvement.

Keywords: Cognitive style, Father involvement, reaction time, error count, preschool children

¹ Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

² Rehber Öğretmen Marmara Koleji Batı Anaokulu

*Sorumlu Yazar: Alper Çuhadaroglu, Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü e-mail: alpercuhadaroglu@maltepe.edu.tr

1. Giriş

Yaşamın ilk yıllarından itibaren birçok problem durumuyla karşılaşmaktadır. Karşılaşılan bu problem durumlarına ilişkin birbirinden farklı ve öznel bazı düşünme biçimlerine sahip olduğu görülmektedir (Gander ve Gardiner, 1993). Bilişsel gelişim kapsamında değerlendirilen düşünme biçimi farklılığının belirlenmesi ise bilişsel düzeydeki sorulara verilen özgül cevaplama yönelimleri ile değerlendirilmektedir. Bu özgül cevaplama yönelimleri aynı zamanda bilişsel stil içeriği kapsamında açıklanmaktadır (Witkin ve ark., 1977). Bilişsel stillerin belirlenmesi ise cevaplama süreci içerisinde yöneltilen sorulara verilen tepki süresi ile doğru yanıt verme durumuna kadar olan hata sayıları doğrultusunda gerçekleşmektedir (Kagan, 1966).

Bilişsel stiller erken gelişim dönemlerinde temellenmektedir. Yeni doğmuş bir bebek ile bakım veren kişi arasındaki ilişkinin, bilişsel stilleri belirlemede önemli etkilere sahip olduğu düşünülmektedir. Günümüzde bakım veren kişi olarak da değerlendirilen babaların, bebekleri ile ilişki kurma biçimlerinin, çocukların bilişsel stillerini etkilediği söylenebilir. Bilişsel stil bağlamında düşünüldüğünde baba ile çocuk arasındaki ilişkinin çocuğun duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimini anlamlı düzeyde etkilediği görülmektedir (Güleç ve Kavlak, 2015). Erken gelişim dönemi etkileri ile ilgili olarak, risk grubundaki bebeklerin babaları ile yakın temas odaklı etkileşimlerinin artması ile bebeklerde görülen iyileşme süreçleri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu görülmektedir (Yogman, Kindlon ve Earls, 1995).

48-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile baba katılımı arasında ilişki olup olmadığı amacı doğrultusunda gerçekleştirilen bu çalışmada, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) 48-72 aylık çocukların tepki süresi, hata sayısı ve cinsiyetleri ile baba katılımının keyfi meşguliyet alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2) 48-72 aylık çocukların tepki süresi, hata sayısı ve cinsiyetleri ile baba katılımının ilgi ve yakınlık alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3) 48-72 aylık çocukların tepki süresi, hata sayısı ve cinsiyetleri ile baba katılımının temel bakım alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırma, ayrıca 48-72 aylık çocukların bilişsel stillerine etki eden baba katılımı ile ilgili yapılan çalışmaların kapsam ve sayı açısından oldukça sınırlı olması açısından önem teşkil etmektedir.

1.1. Bilişsel Stil Bağlamında Değerlendirilen Bilişsel Gelişimin Kuramsal Olarak İncelenmesi

Bilişsel gelişim, organizmanın yaşamını sürdürebilmesi için edindiği duygusal ve fiziksel uyum doğrultusunda açıklanmaktadır (Ahioğlu-Lindberg, 2011). Uyum sürecindeki organizma ise uyaranları kaydetmekte, değişime uğratmakta ya da olduğu gibi birleştirip yeniden düzenlemektedir. Bu düzenleme işlevi sonunda elde edilen kazanımlar ise zihinde şema olarak kodlanmaktadır. Kodlanan şemaların aynı zamanda öğrenme deneyimleri

ile değişikliğe uğradığı görülmektedir (Çelen, 2010). Öğrenme deneyimleri ile değişikliğe uğrayan şemalar ise beyin fonksiyonlarının gelişimi ile doğrudan ilişkilidir (Schoore, 2011). Beyin fonksiyonları için etkili bir uyaran olma özelliği ile açıklanan sosyal ve duygusal bağ ilişkisi aynı zamanda beyin fonksiyonlarının işlevselliğini de arttırmaktadır (Maury, 2008). Sosyal ve duygusal bağ ilişkisi bağlamında ebeveynin bebeğini öpmesi, kucağına alması, sözel iletişim kurması ve fiziksel ihtiyaçlarını gidermesi (Bez değişimi, banyo yaptırmak, gıda temini) bebeğin beyin fonksiyonlarını ve dolayısıyla bebeğin bilişsel gelişimini de olumlu olarak etkilemektedir (Özmert, 2006).

1.1.1. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget, Bilişsel Gelişim Kuramını yine kendisine ait olan bilmenin kökeni (Genetik epistemoloji) isimli araştırması temellinde şekillendirmektedir. Piaget, araştırması ile gözlemlendiği bilmenin kökenindeki önceliği, basit düzeydeki mantıksal düşüncenin oluşumu kapsamında açıklamaktadır. Basit düzeydeki mantıksal düşünce boyutu ise ilerleyen gelişim dönemlerinde yerini daha karmaşık düzeydeki düşünce boyutuna bırakmaktadır. Basit düzeyden daha karmaşık düşünce boyutuna geçişin, sayı kazanımı doğrultusunda gerçekleştiği görülmektedir. Karmaşık düşünce boyutunun temeli olarak değerlendirilen sayı kazanımı ise sıralama ve sınıflama becerilerinin kazanılması ile gerçekleşmektedir. Sıralama becerisinde 5 sayısının öğrenilmesi için 1'den 5'e kadar olan tüm sayıların (1, 2, 3, 4, 5) sıra ile sayılması, sınıflama becerisinde ise 5 adet portakalın, 5 sayısının karşılığı olarak tanımlanması gerekmektedir (Piaget, 1984).

Piaget, bilişsel gelişimin desteklenmesinde akıl yürütme ve entelektüel becerilerin, önemli etkilere sahip olduğunu savunmaktadır. Charles'e (2003) göre akıl yürütme ve entelektüel beceriler ile edinilen yeni durum deneyimi, mevcut olan zihinsel yapıya yerleştiğinde, eski zihinsel yapı da yenilenerek değişime uğrayacaktır. Değişim ile elde edilen bu yeni zihinsel yapı ise bilişsel gelişim için oldukça olumlu etkilere sahiptir. Ayrıca, akıl yürütme ve entelektüel becerilerin gelişimi için gerekli olan nörolojik gelişimin desteklenmesinde, bilim ve sanat içerikli eğitim olanaklarının da olumlu etkilere sahip olduğu belirtilmektedir (Aydın, 2004).

1.1.2. Vygotsky'nin Bilişsel Gelişim Kuramı

Vygotsky'ye (1986) göre bilişsel gelişim, biyolojik olgunlaşma ve kültürel etkileşim doğrultusunda temellendirilmektedir. Kültürel etkileşimi, dil becerileri bağlamında değerlendiren Vygotsky, konuşma öncesindeki dönem için biyolojik olgunlaşmanın gerekliliğinden önemle söz etmektedir. Vygotsky, ayrıca biyolojik olgunlaşmanın ardından gözlenen konuşma becerisinin, bilişsel gelişim üzerinde de hızlandırıcı etkilere sahip olduğunu savunmaktadır (Ergün ve Özsüer, 2006).

Vygotsky, aynı zamanda kültürel etkileşim bağlamında geliştirdiği çalışmalarını, yaşadığı ülkenin sosyo-kültürel yapısını yeniden belirleyen Marx ve Engels'in görüşleri

doğrultusunda üçlü bir sıralama ile açıklamaktadır (Miller, 2008). Bu üçlü sıralamanın ilk iki sırası, kültürel etkileşimler ile artış gösteren bilişsel kazanımlar ile ilgilidir. Vygotsky, üretim alanlarında kazanılan bilişsel kazanımları birtür üretim malı olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde yetişkin bireyin daha az yetişkin olan bireye aktardığı bilişsel kazanımlar da zihinsel düzeyde gerçekleşen bir tür üretim malı olarak açıklanmaktadır. Sıralamanın sonunda yer alan Marksist görüşün "Düşüncenin değişimi" konusu ise düşünce tarihinin araştırılması ile incelenmektedir. Vygotsky'ye (1986) göre düşünce tarihini incelerken ilişkili olduğu bilişsel gelişimin tarihsel ve kültürel boyutta incelenmesi oldukça önemlidir.

Tarihsel boyutta araştırılan bilişsel gelişimin aynı zamanda insan zihninin evrimsel gelişimi ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir (Vygotsky, 1986). Tarihsel boyutta incelenen insan zihni ise, toplumsal ve bireysel olarak iki boyutta ve birbiriyle ilişkilendirilerek değerlendirilmektedir (Karadayı, 2001). Bu ilişki bağlamında düşünüldüğünde, insan zihninin yaşadığı tüm toplumsal deneyimlerin, bireysel olarak gerçekleşen deneyimleri de etkileyebileceği düşünülmektedir. Bilişsel gelişimin, insan zihninin toplumsal bölümü ile temellendiği ve yine bu bölümde gerçekleşen kültürel etkileşimlerin de bilişsel gelişim için oldukça önemli olduğu görülmektedir. Toplumsal bölüm bağlamında düşünüldüğünde, bilişsel gelişimin yalnızca biyolojik olgunluk ile incelenmesi, insan ve diğer primatlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklamada bilgi yetersizliğine neden olmaktadır.

Konuşmayı henüz gerçekleştiremeyen insan yavrusu ile maymun türünün gözlemlendiği araştırmada, kültürel etkileşim düzeyine ulaşamayan maymun türü ile insan yavrusunun alet kullanımında, biyolojik düşünce benzerliklerine rastlanılmaktadır (Vygotsky, 1986). Maymun türü ile ilkel düzeydeki insan yavrusu arasındaki biyolojik düşünce benzerliği ise konuşma becerisinin bilişsel gelişim için önemini bir kez daha vurgulamaktadır. Maymun türü ile ilkel insan düzeyi arasında gözlenen biyolojik düşünce benzerliği sonucunda, konuşma becerisi ile edinilen anlama becerisinin de zihnin toplumsal bölümünde oldukça olumlu etkiler yaratacağı söylenebilir. Kültürel etkileşim ile gerçekleşen konuşma ve anlama becerisi aynı zamanda işaret, yazı ve sayı gibi sembolik sistemlerin alt yapısını da oluşturmaktadır. Konuşma becerisinin temelini oluşturan sembolik sistemlerin, aynı zamanda ileri düzey zihinsel işlevlerin desteklenmesinde oldukça olumlu etkilere sahip olduğu görülmektedir (Vygotsky, 1986). Ayrıca ileri düzey zihinsel işlevlerin insan türüne özgü olarak gelişebildiği ve öğrenme ile kazanılabildiği görülmektedir. İleri düzey zihinsel işlevlerin, bireysel düzeyde geliştirildiği ve amaçsal davranışın gerçekleşmesine aracılık edebilecek yapay uyaranların oluşturulması doğrultusunda gözlemlendiği görülmektedir (Vygotsky, 1978, s:39: akt Bodrova, ve Leong, 2010).

Bilişsel gelişim açısından, konuşma ve düşünme becerileri arasındaki bağlantının gerçekleşmesi, ileri

düzy zihinsel işlevlere olan yönelimi de doğrudan artırmaktadır (Ormrod, 2013). Ayrıca bilişsel gelişimin desteklenmesinde algı, odaklanmış dikkat ve bilinçli belleğin gelişimi oldukça önemlidir. Bireyin, uyaranlara farkındalık geliştirmesi ve uyaranları bellek aracılığıyla hatırlaması sonucuna da algı, odaklanmış dikkat ve bilinçli belleğin gelişimi de desteklenmiş olmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde erken çocukluk döneminde deneyimlenen kültürel düzeydeki uyaran zenginliğinin, bilişsel gelişim için oldukça olumlu etkilere sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Temel, Kurtulmuş ve Kaynak, 2016).

1.2. Baba Katılımının Kavramsal Boyutu

Kavramsal düzeyde incelenen baba katılımındaki ilk boyutun, baba ile çocuğun fiziksel ve duygusal yakınlığını içeren "Doğrudan temas" vurgusu ile açıklandığı, ikinci boyutun çocuğun babaya istediği zaman iletişim ve etkileşimde bulunabilmesini içeren "Ulaşılabilirlik" vurgusu ile açıklandığı, üçüncü boyutunsa "Sorumluluk" vurgusu kapsamında açıklandığı görülmektedir (Lamb, 2000). "Doğrudan temas", "Ulaşılabilirlik" ve "Sorumluluk" boyutları ile gerçekleşen baba katılımının erken dönemde gerçekleşmesi oldukça önemlidir. Erken dönem baba katılımı ile ilgili olarak yapılan araştırmada, bakım veren babaya sahip bebeklerin, bilişsel gelişimlerinde anlamlı düzeyde artışlara rastlanılmaktadır (Nugent, 1991). Bebeklerin bilişsel gelişimleri ile ilgili olarak yapılan bir başka araştırmada ise baba katılımı ile risk grubundaki bebeklerin bilişsel gelişimlerinde iyileşme süreçleri yaşandığı görülmektedir (Yogman, Kindlon ve Earls, 1995). Kolombiya'da yapılan bir başka araştırmada, babası ile yakın temas ilişkisi kuran bebeklerin daha olumlu gelişim süreçleri yaşadıkları sonucuna ulaşılmaktadır (Tessier ve ark., 2009). Erken çocukluk dönemindeki 855 çocuk ve babası ile yürütülen araştırmada ise baba katılımının sağlanması ile çocukların bilişsel gelişimlerinde anlamlı düzeyde artışlara rastlanılmaktadır (Dubowitz ve ark., 2001). Baba- çocuk etkileşimi ile ilgili olarak, ilgi ve sevecenlik odağında gerçekleşen baba-çocuk etkileşimi ile çocukların daha sağlıklı arkadaş ilişkisi kurabildiği ve daha yüksek düzeyde akademik başarıya sahip oldukları belirtilmektedir. Ayrıca bu çocukların, cinsiyet rolü geliştirme süreçlerinde de olumlu deneyimler kazandıkları vurgulanmaktadır (Green, 2001). Konuyla ilgili olarak yapılan bir başka araştırmada çocukların sağlıklı psikolojik özelliklere sahip olmalarında (Veneziano ve Rohner, 1998) ve bilişsel başarılarında (Evans ve Mc Carter, 1997) baba katılımının, anlamlı etkilere rastlanılmaktadır. Amato ve Gilbreth (1999)'ün araştırmasında ise babaları ile yakınlık kuran çocukların akademik başarılarının, diğerlerine göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır.

Baba katılımının sorumluluk ve ulaşılabilirlik boyutları ile ilgili olarak, biyolojik ve biyolojik olmayan babalar incelenmiştir. Sorumluluk ve ulaşılabilirlik boyutları içeriğindeki baba katılımlarında biyolojik olmayan babaların da çocukların bilişsel gelişimleri üzerinde anlamlı etkilere sahip oldukları sonucuna ulaşılmaktadır

(Sarkadi, Kristiansson, Oberklaid ve Bremberg, 2008). Araştırma sonucu kapsamında çocuğun duygusal ve fiziksel olarak babaya ulaşabilmesi için babaların sahip olmaları gereken sorumluluk ve ulaşılabilirlik davranışlarının, biyolojik unsurlardan bağımsız olarak gerçekleşebileceği söylenebilir.

1.3. Bilişsel Stil ile Bakım veren Rolü Olarak Değerlendirilen Baba Katılımı Arasındaki İlişki

Bilişsel stil kavramı, bilginin düzenlenmesi, hatırlanması ve bellekte saklanılma süreçlerinde, bireyin tercih ettiği yöntemler doğrultusunda açıklanmaktadır (Witkin, Moore, Goodenough ve Cox, 1977). Son dönemde yapılan araştırma ile bilişsel stil ile bellek arasında anlamlı ilişkilere rastlanılmaktadır (Mousavi, Radmehr ve Alamolhodaie, 2012).

Bellek ile ilişkili olarak değerlendirilen bilişsel stilin belirlenmesi ise bilişsel stilin ölçümü ile gerçekleşmektedir. Bu bağlamdaki ilk çalışmaların Kagan, Rosman, Day, Albert ve Phillips (1964) tarafından Benzer Şekilleri Eşleştirme Testi ile uygulandığı görülmektedir. Benzer Şekilleri Eşleştirme Testi (Matching Familiar Figures Testi-MFFT) içerik olarak çocukların bilişsel özelliklerini tespit etmektedir. Test, uygulama sırasında, çocuklara birden fazla şekil gösterilmesi ile başlamakta, sonrasında ise çocukların gösterilen şekiller arasındaki benzer olan şekilleri bulmaları ile devam etmektedir. Test sürecinde, çocukların tepki süreleri ile doğru yanıt verme durumuna kadar olan hata sayıları tespit edilmektedir. Uygulama tamamlandıktan sonra testten elde edilen veriler doğrultusunda, çocukların hata sayıları ve tepki sürelerinin ölçümü gerçekleşmiş olmaktadır (Kagan, 1966).

Hata sayısı ve tepki süresi bağlamında değerlendirilen bilişsel stilin Dürtüsel (İmpulsif-içtepisel) ve Yansıtıcı (Reflektif-düşünsel) olarak iki özellik kapsamında değerlendirildiği görülmektedir.

1. Dürtüsel (İmpulsif-içtepisel): Dürtüsel bilişsel stile sahip bireyler, hızlı eylem yönelimde bulunan hızlı tahmin ediciler olarak tanımlanmaktadır. Hızlı tahmin edici bireylerdeki en dikkat çekici özelliğin, daha az dikkat süresi ile gözlemlendiği görülmektedir. Daha az dikkat süresi bağlamında düşünüldüğünde, azalan dikkat süresinin, hata sayısının artışında oldukça etkili olduğu söylenebilir.

2. Yansıtıcı (Reflektif-düşünsel): Yansıtıcı bilişsel stile sahip bireyler ise yavaş tahmin edici olarak tanımlanmaktadır. Yavaş tahmin edici bireyler ile yapılan araştırmada yansıtıcı çocukların, sorulara cevap vermeden önce olası alternatif cevaplarını da düşündükleri ve bunun sonucunda düşünme sürelerinin uzadığı, hata sayılarının ise azaldığı görülmektedir (Gargallo, 1993). Ayrıca yansıtıcı bireylerde gözlenen yavaş tahmin edici özelliğin yaratıcılık aşamalarına olumlu katkı sağladığı görülmektedir (Rosy, 2016).

Çocukların bilişsel stillerini tespit etmek amacıyla yapılan araştırmada 201 çocuğa, Benzer Şekilleri Eşleştirme Testi uygulanmıştır. Test sonuçları doğrultusunda

yansıtıcı bilişsel stile sahip çocukların akademik yeterlilik puanlarının dürtüsel çocuklara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Gargolla, 1993). Yansıtıcı çocukların akademik yeterliliğindeki gelişmişlik düzeyleri ise yansıtıcı çocukların düşünme süreçlerini etkin kullanmaları doğrultusunda açıklanmaktadır (Rozencwajg ve Corroyer, 2005).

48-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ise Wright (1971) tarafından geliştirilen Kansas Okul Öncesi Çocuklar için Düşünsellik-İçtepisel Ölçeği (KRISP) ile tespit edilmektedir. Ölçek, okul öncesi dönem çocuklarının hata sayıları ve cevap verme sürelerine göre çocukların bilişsel stillerinin belirlemektedir.

Bakım veren rolü olarak gerçekleşen baba katılımının ise bilişsel stiller üzerinde oldukça etkili olduğu düşünülmektedir. Yapılan araştırmada baba katılımının artması sonucunda gerçekleşen baba-çocuk etkileşimleri ile çocukların duygusal, sosyal ve akademik gelişimlerinde anlamlı ilişkilere rastlanılmaktadır (Güleç ve Kavlak, 2015). Ayrıca baba katılımının olumlu etkilerini arttırmada erken dönemde gerçekleşen baba katılımının etkisi oldukça önemlidir. Konuyla ilgili olarak gerçekleştirilen araştırmada, doğum sürecine katılan ve emzirme sürecinde eşlerine duygusal destek veren babaların, bakım veren rolüne karşı daha istekli oldukları ve çocuklarının ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı oldukları görülmektedir (Sherriff, Hall ve Panton, 2014). Baba katılımı bağlamında baba-çocuk etkileşiminin yetersizliğinde ise çocukların bilişsel ve sosyal gelişimlerinde bazı aksaklıklara rastlanıldığı yapılan araştırmalar kapsamında değerlendirilmektedir (Dearden ve ark., 2013; Culpin, Heron, Araya, Melotti, ve Joinson, 2013; Ishida, 2010; Luo, Wang ve Gao, 2012).

1.4. Baba Katılımının Önündeki Engel: Toplumsal Cinsiyet Rollerine Bağlamında Annelik ve Babalık Rolünün Tarihsel Süreci

Annelik ve babalık rol tanımlarının yaşanan kültürel değişimler ile farklılaşarak yeniden tanımlandığı görülmektedir (Şeker ve Uçan, 2016). Yaşanılan kültürel değişimler ile incelenen annelik ve babalık rolleri, insanların topluluk içinde yaşamaları ile başlamaktadır. İlk kez topluluk içinde yaşayan insanlar, sayısal üstünlüklerini yaşamsal varlıklarını korumada bir tür güç unsuru olarak kabul etmekteydi. (Kaplan, 2006). Sayısal üstünlük için gerekli olan neslin devamlılığını sağlama bilgisi ise gözlenebilirlik açısından yalnızca gebelik ve kadın bedeni odağında gelişmekteydi (Güler ve Ulutak, 1993).

İnsan nesli, tarihsel süreçler içerisinde birçok bilişsel ve kültürel kazanım elde etmiştir. Bilişsel bir kazanım olarak değerlendirilen neslin devamındaki erkek cinsiyetinin biyolojik önemi konusu ise toplumsal düzeydeki üstünlük ve saygınlık kazanımının erkek cinsiyeti ile sınırlandırılmasına ve hegemonik erkeklik algısının oluşmasına neden olmuştur (Demren, 2003). Hegemonik erkek algısı ile oluşan yeni toplumsal yapıdaki babaların ve erkeklerin ev, eş, çocuk ve akrabaları üzerinde baskı ve şiddet yöneliminde bulundukları ve babalık

rol algılarının da baskı ve şiddet davranışları temelinde belirginleştiği görülmektedir. Konuyla ilgili olarak yapılan araştırmada baskı ve şiddet vurgusu ile yapılandırılan babalık rolünün, çocuk ile baba arasındaki duygusal etkileşimi engellediği, bu engel sonucunda babaların çocuklarının bakım ve duygusal ihtiyaçlarına karşı duyarlılık geliştiremediği gözlenmektedir (Pontes, Osório ve Alexandrino, 2009). Hegemonik toplumsal yapının sonucu olarak kadının sarsılan toplumsal saygınlığı ise birinci dalga feminist hareketlerin başlamasıyla değişim ve dönüşüm göstermektedir. 19. yüzyıla gelindiğinde 1. dalga feminist hareketleri ile bilinç kazanan kadınların, saygınlıklarını artık üremeden değil, ev dışı üretim yaşamına katkı sağlayarak kazanmaya başladıkları görülmektedir (Zeybekoğlu, 2013).

1970'li yıllar ekonomik ve kültürel alanda pek çok değişimi beraberinde getirmiştir. Aynı zamanda bu değişim hareketleri kadınların eşit koşullardaki yaşam haklarına sahip olmaları konusundaki teorik ve pratik çalışmalara da ortam hazırlamıştır. Bu çalışmalar ile yaygınlaşan ikinci dalga feminist kadın hareketleri, aynı zamanda cinsiyet boyutundaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunu tekrar gündeme getirmiştir. Cinsiyet eşitsizliği bağlamında tartışılmaya başlayan annenin ev içi bakım sorumluluğunun ücretlendirilmesi ise çocuk bakım sorumluluğunun yalnızca anneye ait olma görüşü de dolaylı olarak zayıflatmaktadır (Bütün, 2010).

Cinsiyet eşitsizliği ile ilgili olarak incelenen geleneksel annelik rolü ise çocuk bakım sorumluluğunu yalnızca anne ile sınırlamaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde, geleneksel annelik rolünün aynı zamanda çift yönlü ortak ebeveynlik anlayışını da engellediği sonucuna ulaşılmaktadır (Buchanan, 2013). Cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılmasında önemli etkilere sahip olan çift yönlü ortak ebeveynlik anlayışı ise çocuğun fiziksel, duygusal ve ekonomik ihtiyaçlarının anne ve baba tarafından çift yönlü olarak karşılanması gerektiğini vurgulamaktadır. Anne ve babanın çift yönlü ortaklığı ile gerçekleşen ebeveynlik anlayışının desteklenmesinde birçok unsurun bir arada gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu unsurlar arasındaki en önemli etkinin ise aile geliri ile sağlanan ekonomik düzey artışı olduğu görülmektedir. Aile geliri ile sağlanan ekonomik artıştaki en önemli unsurun kadın istihdamı olduğu görülmektedir (Özaydınlık, 2014). İstihdamda cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile artış gösteren aile gelirinin, çift yönlü ortak ebeveynlik anlayışının yaygınlaşmasında da anlamlı etkilere sahip olduğu görülmektedir (Panter ve ark., 2014; Sımonardóttir, 2016). Aynı zamanda cinsiyet eşitliği ile sağlanan gelir artışının, babaların ekonomik sorumlulukları üzerinde azaltıcı etkilere sahip olduğu söylenebilir. Bu bağlamda düşünüldüğünde aile gelir artışı ile ekonomik sorumluluğu azalan babaların, çocuklarının bakım ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan süre ve olanaklara da sahip oldukları görülmektedir (Şahin ve Özbey, 2009).

2. Yöntem

Bu bölümde; araştırmamızın modeli, çalışma grubu, veri

toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

48-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile baba katılımı arasındaki ilişkinin belirlenmesi hedeflenen bu araştırmada, ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında 48-72 aylık çocuğa sahip baba ve çocuklarından toplanan veriler, 2016-2017 eğitim-öğretim döneminde İstanbul ili Pendik ilçesine bağlı devlet okullarının anasınıfları ve bağımsız anaokullarında eğitim gören 239 çocuk ve babalarından oluşmaktadır.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma uygulaması için Maltepe Üniversitesi'nden etik kurul izni ve İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden uygulama izni alınarak (Tarih: 10.05.2017, Evrak No: 6345126), etik kurul işlemleri tamamlanmıştır. İzin işlemlerinin tamamlanması ile İstanbul Pendik ilçesine bağlı devlet okullarının (Mahir İz İlkokulu, Fatma Gözen İlkokulu ve Merkez İlkokulu) anasınıfı ve Marmara Koleji Batı Anaokuluna gidilmiştir. Okul müdürleri ve anasınıfı öğretmenleri ile bilgilendirme toplantıları yapılarak belirlenen saat ve günlerde sınıflarda uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Demografik Bilgi Formları ve Baba Katılım Ölçeği ise kapalı zarfların numaralandırılması ile sınıf öğretmenleri aracılığıyla babalara gönderilmiştir. Araştırma kapsamında çocuklardan toplanan veriler, ortalama 20 dakika süren uygulamalar ile anaokullarının sınıf ortamında, araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Babalara uygulanan Demografik Bilgi Formları ve Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) uygulaması ise kapalı zarfların numaralandırılması ile isimli olarak evlere gönderilmiş ve yine zarfların kapalı olarak geri gönderilmesi ile araştırmacıya teslim edilmiştir. Çalışma kapsamında ilk olarak babaların verileri toplanmıştır. Bu kapsam doğrultusunda babalar, Baba Katılım Ölçeği'ne yanıt vermişlerdir. Babalardan toplanan verilerin ardından çocukların hata sayısı ve düşünme sürelerini ölçmek amacıyla çocuklara Kansas Okul Öncesi Çocuklar için Düşünsellik-İçtepisellik Ölçeği Form-A (KRISP-A) uygulanmıştır.

2.3.1. Kansas Okul Öncesi Çocuklar İçin Düşünsellik-İçtepisellik Ölçeği Form-A (KRISP)

Çalışma kapsamında okul öncesi çocukların hata sayısı ve düşünme sürelerini tespit etmek amacıyla Wright (1971) tarafından geliştirilmiş olan KRISP-A Formu kullanılmıştır. Wright (1971) tarafından geliştirilmiş olan bu ölçme aracı çocukların hata sayısı ve cevap verme süresi puanlarını gözeterek onların hızlı doğrucu, yavaş doğrucu, hızlı yanlışçı ve yavaş yanlışçı olarak kategorilere ayrılmasını sağlamaktadır. Bu çalışma kapsamında çocukların hata sayısı ve düşünme sürelerini belirlemek amacıyla toplamda KRISP-A formu kullanılmıştır. Bu test kapsamında ilk olarak testin nasıl yapılacağı çocuklara ayrıntılı olarak anlatılmakta, ardından çocuklara 10 ayrı şekil gösterilmekte ve onların yanıtları alınmaktadır. KRISP-A formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları

Seçer, Sarı ve Olcay (2006) tarafından yapılmıştır. Analizler sonucunda testin yüksek düzeyde kapsam ve görünüş geçerliğine, yüksek düzeyde puanlayıcı ve test-tekrar test güvenirliğine sahip olduğu sonucuna erişilmiştir.

2.3.2. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)

Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından 3-6 yaşları arasında çocuğu olan babaların baba katılımlarını değerlendirmek amacı ile geliştirilmiş olan 37 maddelik bu ölçme aracı "Keyfi Meşguliyet", "İlgi ve Yakınlık" ve "Temel Bakım" şeklinde adlandırılan 3 alt boyuttan oluşmaktadır. "Keyfi Meşguliyet" (17 madde) olarak adlandırılan ilk alt boyut babanın çocukla birlikte gerçekleştirdiği serbest zaman aktivitelerini ve çocukla birlikte oynanan çeşitli oyunları kapsamaktadır. 12 maddeden oluşan ve "İlgi ve Yakınlık" olarak adlandırılan ikinci alt boyut ise çocuğun yaşadığı şeylerle ilgili ve duyarlı davranmak, çocuğa sözel ya da fiziksel sevgi göstermek gibi aktiviteleri kapsamaktadır. "Temel Bakım" (8 madde) olarak adlandırılan son alt boyut ise çocuğun günlük ihtiyaçlarının giderilmesi ve fiziksel bakımının sağlanmasını temsil eden çeşitli aktiviteleri kapsamaktadır. 5'li Likert tipinde (1=Her Zaman Böyledir, 5=Hiç Böyle Değildir) yanıtlanan BAKÖ'nün alt boyutlarına ilişkin Cronbach's alpha iç tutarlık güvenirlik katsayıları "Keyfi Meşguliyet" için .89, "Temel Bakım" için .83 ve "İlgi ve Yakınlık" için .85 olarak hesaplanmıştır. BAKÖ'nün toplam puanı için hesaplanan Cronbach's alpha iç tutarlık katsayısı ise .92 olarak hesaplanmıştır. BAKÖ'nün alt boyutlarına ilişkin test-tekrar test güvenirlik katsayıları "Keyfi Meşguliyet" için .92, "Temel Bakım" için .94, "İlgi ve Yakınlık" için .99 ve BAKÖ toplam puanı için .98 olarak hesaplanmıştır.

2.4 Veri Çözümlemesi ve Yorumlaması

Araştırma verilerin tamamlanması ile elde edilen veriler, Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 20 programına girilmiştir. Elde edilen analizler ise araştırma sonucuna uygun olan istatistik tekniklerinin seçilmesi ile gerçekleştirilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular tablolar halinde aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. "Baba Katılımının 'Keyfi Meşguliyet' Alt Boyutu ile Çocukların KRISP-A Formundan Aldıkları Hata Sayısı Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	r	p
Keyfi Meşguliyet	237	0,492**	0,00
KRISP Hata Sayısı			

Tablo 1'de görüldüğü gibi, "Baba Katılımının 'Keyfi Meşguliyet' Alt Boyutu ile Çocukların KRISP-A Formundan Aldıkları Hata Sayısı Puanları Arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p<0,05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=0,492$; $p<0,05$).

Tablo 2. "Baba Katılımının 'Keyfi Meşguliyet' Alt Boyutu ile Çocukların KRISP-A Formundan Aldıkları Tepki Süresi Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	r	p
Keyfi Meşguliyet	237	0,025	0,705
KRISP Tepki Süresi			

Tablo 2'de görüldüğü gibi, "Baba Katılımının 'Keyfi Meşguliyet' Alt Boyutu ile Çocukların KRISP-A Formundan Aldıkları Tepki Süresi Puanları Arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p<0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmüştür ($r=0,025$).

Tablo 3. Baba Katılımının "Keyfi Meşguliyet" Alt Boyutundan Alınan Puanlarının Çocukların Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Test Etmek Amacıyla Tamamlanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları

t testi								
Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH_x	t	Sd	p
Keyfi Meşguliyet	Kız	107	41,73	13,87	1,34	-0,663	233	0,50
	Erkek	128	42,94	13,90	1,22			

Tablo 3'te görüldüğü gibi, "Baba Katılımının 'Keyfi Meşguliyet' Alt Boyutundan alınan puanların çocukların cinsiyetine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tamamlanan ilişkisiz grup t-testi sonuçlarına göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Tablo 4. "Baba Katılımının 'İlgi ve Yakınlık' Alt Boyutu ile Çocukların KRISP-A Formundan Aldıkları Hata Sayısı Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	r	p
İlgi ve Yakınlık	237	0,547**	0,00
KRISP Hata Sayısı			

Tablo 4'de görüldüğü gibi, "Baba Katılımının 'İlgi ve Yakınlık' Alt Boyutu ile çocukların KRISP-A Formundan Aldıkları Hata Sayısı Puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p<0,05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=0,547$; $p<0,05$).

Tablo 5. Baba Katılımının "İlgi ve Yakınlık" Alt Boyutu ile Çocukların KRISP-A Formundan Aldıkları Tepki Süresi Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	r	p
İlgi ve Yakınlık KRISP Tepki Süresi	237	-0,048	0,466

Tablo 5'te de görüldüğü gibi, "Baba Katılımının 'İlgi ve Yakınlık' Alt Boyutu ile KRISP-A Formundan Aldıkları Tepki Süresi Puanları Arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir ($r = -0,048$).

Tablo 6. "Baba Katılımının İlgi ve Yakınlık" Alt Boyutundan Alınan Puanlarının Çocukların Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Test Etmek Amacıyla Tamamlanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları

t testi								
Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH_x	t	Sd	p
İlgi ve Yakınlık	Kız	107	17,28	5,02	0,48	-2,183	230,777	0,03
	Erkek	128	18,95	6,64	0,58			

Tablo 6'da da görüldüğü gibi, "Baba Katılımının 'İlgi ve Yakınlık' Alt Boyutundan alınan puanların çocukların cinsiyetine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tamamlanan ilişkisiz grup t-testi sonuçlarına göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < 0,05$). Analiz sonuçlarına göre "İlgi ve Yakınlık" Alt Boyutu kapsamında erkek çocukların puanları kız çocukların puanlarından anlamlı bir biçimde yüksektir.

Tablo 7. "Baba Katılımının Temel Bakım" Alt Boyutu ile Çocukların KRISP-A Formundan Aldıkları Hata Sayısı Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	r	p
Temel Bakım KRISP Hata Sayısı	237	0,477**	0,00

Tablo 7'de de sunulduğu gibi, "Baba Katılımının 'Temel Bakım' Alt Boyutu ile çocukların KRISP-A Formundan Aldıkları Hata Sayısı Puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p < 0,05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r = 0,477$; $p < 0,05$).

Tablo 8. "Baba Katılımının Temel Bakım" Alt Boyutu ile KRISP-A Formundan Aldıkları Tepki Süresi Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Uygulanan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	N	r	p
Temel Bakım KRISP Tepki Süresi	237	0,022	0,740

Tablo 8'de de görüldüğü gibi, "Baba Katılımının 'Temel Bakım' Alt Boyutu ile KRISP-A Formundan Aldıkları Tepki Süresi Puanları Arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere uygulanan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda puanlar arasında istatistiksel açıdan $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir ($r = 0,022$).

Tablo 9. "Baba Katılımının Temel Bakım" Alt Boyutundan Alınan Puanlarının Çocukların Cinsiyetine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Test Etmek Amacıyla Tamamlanan İlişkisiz Grup T-Testi Sonuçları

t testi								
Puan	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	SH_x	t	Sd	p
Temel Bakım	Kız	107	22,26	7,38	0,71	-0,35	233	0,72
	Erkek	128	22,60	7,75	0,68			

Tablo 9'da da görüldüğü gibi, "Baba Katılımının 'Temel Bakım' Alt Boyutundan alınan puanların çocukların cinsiyetine göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tamamlanan ilişkisiz grup t-testi sonuçlarına göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4. Tartışma

Bu bölümde araştırma ile elde edilen sonuçlar alanyazın kapsamında tartışılmıştır. Araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde, Baba Katılımının "Keyfi Meşguliyet" Alt Boyutu ile hata sayısı puanları arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu, tepki süresi

puanları ile ilişkisinin ise anlamlı olmadığı bulunmuştur. Araştırmada babaları ile oyun oynayan ve serbest zaman etkinliklerine katılan çocukların, daha düşük hata sayısı puanları elde ettikleri görülmektedir. Hernandez ve Coley (2007) tarafından yapılan araştırmada, çocukların bilişsel gelişimlerinin desteklenmesinde baba katılımlarının anlamlı etkilerine rastlanılmaktadır. Bir başka araştırmada ise baba katılımına sahip çocukların, okul uyumlarının diğerlerine göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Wilson ve Prior, 2011). Araştırmada "Keyfi Meşguliyet" Alt Boyutu ile tepki süresi puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonucun elde edilmesinde KRIPS-A Formu uygulaması sırasında çocukların kaygılandığı, gözlemlenen kaygı düzeyinin ise Baba Katılımının "Keyfi Meşguliyet" Alt Boyutundan daha fazla etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada ayrıca "Baba Katılımının 'Keyfi Meşguliyet'" Alt Boyutu ile çocukların cinsiyetleri arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Araştırma bulgusunu destekleyen bir araştırmada okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların, aile katılım etkinliklerinde cinsiyete göre değişen anlamlı bir farklılığa rastlanılmadığı sonucuna ulaşılmaktadır (Şahin ve Demiriz, 2014). Baba katılımı ile cinsiyet ilişkisini araştıran bir başka çalışmada ise farklı sonuçlara ulaşılmaktadır. Araştırmada, cinsiyet değişkeninin baba katılımını etkilemesi üzerine anlamlı sonuçlara ulaşılmaktadır. Bu anlamlı düzey etkisi, babaların kitapçıya gitme etkinliklerini daha çok erkek çocukları ile gerçekleştirmeleri doğrultusunda görülmektedir (Tutkun ve Şahin, 2016). Kitapçıya giderek yapılan bilişsel yatırımın kız çocuklarına değil de daha çok erkek çocuklarına yapılması ise toplumsal cinsiyet temelli kalıp yargılar ile ilişkilendirilebilir. Tutkun ve Şahin (2016) 'in araştırması ile elde edilen sonucun, araştırma bulgularını desteklemediği görülmektedir. Araştırmacının "Keyfi Meşguliyet" Alt Boyutunu içeren maddelerin, 10 aktivite maddesi ile oluştuğu, Tutkun ve Şahin (2016)' in araştırmasında ise tek bir aktivite ile bu sonuca ulaşıldığı görülmektedir.

Araştırma bulgularında "Baba Katılımının 'İlgi ve Yakınlık'" Alt Boyutu ile hata sayısı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkilere rastlanıldığı, tepki süresi puanlarında ise anlamlı ilişkilere rastlanılmadığı görülmektedir. Bu sonuç bağlamında çocukların hata sayılarının azaltılmasında "İlgi ve Yakınlık" içeriğinde gerçekleşen baba katılımının, olumlu katkılara sahip olduğu görüşü desteklenmektedir. Baba katılımı ile ilgili olarak yapılan araştırmada, yakınlık odağında gerçekleşen baba katılımının, çocukların akademik başarılarını olumlu olarak etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır (Fagan ve Iglesias, 1999). Ayrıca psikolojik iyi oluşun, bilişsel gelişim için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, özerk benlik yönetimi ve duygusal iyi oluş özelliklerinin, bilişsel gelişim için anlamlı etkilere sahip olduğu görüşü, araştırma bulguları kapsamında desteklenmektedir (Kocayörük, 2012). Flouri ve Buchanan (2002)'nin araştırmasında ise babalarından yakınlık ve ilgi gören çocukların, yaşam doyumlarının daha olumlu

olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Kuzucu ve Özdemir (2013)'in araştırmasında ise baba katılımı yüksek olan ergenlerde daha az saldırganlık davranışlarına rastlandığı ve bu çocukların depresyon yönelimlerinin diğer çocuklara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca aynı araştırmada, baba katılımının benlik saygısı üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna da ulaşılmaktadır. Idemudia, Moamogwe ve Maepa (2016)'nın baba yoksunluğu ile ilgili yaptığı araştırmada, babaları ile yakınlık kuramayan Güney Afrikalı ergenlerde, daha fazla sosyal uyum bozukluklarına rastlandığı görülmektedir. Araştırmacının tepki süresi puanları ile ilgili sonucunda ise yine KRIPS-A Formu uygulaması sırasında gözlemlenen kaygı düzeyinin oldukça etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda, "Baba Katılımının 'İlgi ve Yakınlık'" Alt Boyutu ile çocukların cinsiyetleri arasında anlamlı farklılıklara rastlanılmaktadır. Cinsiyet ile ilgili farklılıklara erkek çocuklardan elde edilen puanların yüksekliği ile ulaşılmaktadır. "İlgi ve Yakınlık" ile ilgili katılımların, yalnızca anne-kız çocuk ve baba-erkek çocuk arasında gerçekleşebileceğine ilişkin kalıp yargıların etkisi ile ulaşıldığı düşünülmektedir. Konuyla ilgili olarak Ishii Kuntz'un (1994) yaptığı araştırmada, Japon babaların kız çocukları ile daha fazla etkileşimde bulundukları, erkek çocukları ile daha az etkileşimde bulundukları görülmektedir. Japon babaların erkek çocukları ile daha az etkileşimde bulunmaları, otoriter babalık rollerini erkek çocuklarına daha fazla yansıtması ile ilişkilendirilmektedir. Benzer bulgulara ulaşılan bir başka araştırmada, okul öncesi dönem çocuğuna sahip babaların, kız çocukları ile daha fazla etkileşimde bulundukları görülmektedir (Driscoll ve Pianta, 2011). Hair ve arkadaşlarının (2003) araştırmasında ise farklı bulgulara ulaşılmaktadır. Araştırmada, 12-13 ve 14 yaş çocuklarına sahip babaların erkek çocuklarıyla olan bire bir etkileşimlerinin kız çocuklarına göre daha fazla olduğu görülmektedir. Sımsıkı ve Şendil (2014)'in araştırmasında ise baba-çocuk arasında gerçekleşen olumlu etkileşim süreçlerinde cinsiyete yönelik anlamlı farklılıklara rastlanılmamaktadır. Konuyla ilgili yapılan araştırma sonuçlarının farklılaşmasında, araştırma gruplarındaki yaş düzeylerinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Genellikle ergenlik öncesi çocuğa sahip babaların, ilgi odaklı baba katılımlarında cinsiyet etkisinin gözlenmediği fakat ergenlik dönemi ile birlikte cinsiyet etkisinin anlamlı düzeyde arttığı söylenebilir.

Araştırmada "Baba Katılımının 'Temel Bakım'" Alt Boyutu ile çocukların hata sayısı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkilere rastlanıldığı, tepki süresi puanlarında ise anlamlı ilişkilere rastlanılmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Araştırma bulguları doğrultusunda hata sayısı puanlarındaki azalmanın, baba katılımının olumlu etkileri sonucunda gözlemlendiği söylenebilir. Temel bakım içeriğindeki baba katılımının desteklenmesinde ise ortak ebeveynlik tutumunun oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Konuyla ilgili olarak yapılan araştırmada, okul başarıları ve akademik motivasyon artışında, temel bakım içeriğinde gerçekleşen baba katılımının anlamlı etkilere sahip olduğu görülmektedir.

(Flouri ve Buchanan, 2004). Araştırmancının tepki süresi puanları ile ilgili sonucu ise, çocuklarda gözlemlenen kaygı düzeyi artışı ile ilişkilendirilebilir.

Araştırmada "Baba Katılımının 'Temel Bakım' Alt Boyutu ile çocukların cinsiyeti arasında anlamlı farklılıklara rastlanılmadığı" görülmektedir. Araştırma sonucuna etki eden en önemli unsurun, annelerin ev dışı üretim yaşamına katılımı ile etkinliği azalan toplumsal cinsiyet temelli kalıp yargıların anlamlı etkisi ile gözlemlendiği düşünülmektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmada cinsiyet değişkeninin, "Temel Bakım" Alt Boyutuna ilişkin baba katılımında anlamlı bir fark yaratmadığı sonucuna ulaşılmaktadır (Sımsıkı ve Şendil, 2014). Benzer bulgulara ulaşılan bir başka araştırmada da okul öncesi dönem çocuğuna sahip babaların, baba katılımlarında cinsiyet değişkeninin önemli bir etki yaratmadığı görülmektedir (Dubowitz ve ark., 2001).

Baba Katılımı ile yapılan araştırmalar genellikle "Keyfi Meşguliyet" ve "İlgi ve Yakınlık" Alt Boyutu içeriğindeki maddeler kapsamında yapılmaktadır. Bu nedenle, Baba Katılımının "Temel Bakım" Alt Boyutu detaylı olarak incelenememektedir. Temel Bakım ile ilgili yapılan sınırlı araştırmalarda, baba katılım puanlarının oldukça düşük olduğu göze çarpmaktadır (Çıldır, Karakoç ve Karaca, 2014). Çıldır, Karakoç ve Karaca (2014)'nın araştırmasından elde edilen en önemli bulgulardan biri de babaların bakım verme konusundaki yetersizlik inançlarıdır. Babaların bakım verme konusunda geliştirdikleri yetersizlik inançlarında, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargıların önemli etkisi olduğu düşünülmektedir. Bakım verme becerisinin kadınların doğuştan getirdikleri ve yalnızca kadınlara özgü gelişen bir beceri olduğuna inanılan görüş, yapılan araştırma kapsamında desteklenmemektedir. Bakım verme etkinliği ile ilgili olarak yapılan araştırmada, annelerin bakım verme etkinlikleri sonunda bakım verme ile ilgili hormon salgılarında anlamlı düzey artışına rastlanılmaktadır (Eşel, 2010; Fleming, Ruble, Krieger ve Wong, 1997). Babaların da hormon salgıları olduğu düşünüldüğünde, babaların bakım verme etkinliğinde bulunmaları ile bakım verme ile ilgili hormon salgılarında artış olacağı söylenebilir. Bu araştırma, 48-72 aylık çocukların bilişsel stillerinde baba katılımı ile gözlenen olumlu etkiyi ortaya koymaktadır. Bu sonuç bağlamında, erken dönemde uygulanan baba katılım etkinlikleri ile çocukların bilişsel stillerinde oluşabilecek riskli unsurların hafifletilebileceği düşünülmektedir. Araştırmada çocukların bilişsel stilleri ile ilgili olarak, baba katılımına sahip çocukların hata sayılarında anlamlı düzeyde azalma olduğu görülmektedir. Araştırmancının sonuçları ile karşılaştırılan alan yazımı araştırmalarında da benzer bulgulara ulaşılmaktadır. Baba katılımı, çocukların bilişsel gelişimleri bağlamında değerlendirilen bilişsel stilleri olumlu olarak etkilemektedir. Bu bağlamda, araştırmancının sonuçları ile elde edilen verilerin doğruluğu da ispat edilmiş olmaktadır. Bilişsel stili belirleyen hata sayısının azalmasında anlamlı etkileri olan baba katılımının artırılması, çocukların bilişsel gelişimleri için oldukça önemlidir.

5. Öneriler

Erken dönem baba katılımının gerçekleşmesinde doğum izinlerinin ücretli olarak uzatılması ve bu izinleri ücretli olarak uygulanması önerilmektedir. Ebeveynlik izinlerinin etkin olarak gerçekleşmesinde ise psikolojik danışma ve rehberlik birimlerinin geliştireceği motivasyonların oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca uygulanan eğitimlerin, iş saatleri içerisinde mesai ücreti kesilmeden gerçekleşmesi sağlanabilir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların da baba katılımında anlamlı etkilere sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda hizmet içi eğitimlerde, cinsiyetçi ifadeler ile ilgili bilgilendirmelerin sık sık gündeme getirilmesi önerilmektedir. Aile içi yaşam alanlarında ise çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamada annelerin, babaları destekleyici ifadeler ile yönlendirmesi oldukça önemlidir. Bu konuda kamu alanlarına bilgilendirici afiş- poster asılması ve televizyon kanallarında yayın yapılması özellikle önerilmektedir. Ayrıca aktarım yapacak eğitimcilerin mutlaka bilimsel içerikler ile donatılmış baba katılım sertifikaları ile aktarım yapmaları önerilmektedir.

Onam bilgisi: Onam formu sunulmuştur.

Etik kurul onayı: Etik kurul onayı sunulmuştur.

Çıkar çatışması: Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Teşekkür: Bu çalışma, İstanbul Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Eylül 2018 tarihinde başarıyla savunulmuş olan yüksek lisans tezi çalışmasından üretilmiştir.

Referanslar

- Ahioglu-Lindberg, E. N. (2011). Piaget ve ergenlikte bilişsel gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 1-10.
- Amato, P. R., & Gilbreth, J. G. (1999). Nonresident fathers and children's well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 61(3), 557-573. doi: 10.2307/353560.
- Aydın, A. (2004). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Tekağaç Eylül Basımevi.
- Bodrova, E., & Leong, D. J. (2010). Zihnin araçları-erken çocukluk eğitiminde Vygotsky yaklaşımı. (Güler, T., Şahin, F., Yılmaz, A. ve Kalkan, E. Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Buchanan, F. (2013). A critical analysis of the use of attachment theory in cases of domestic violence. *Critical Social Work*, 14 (2).
- Bütün, M. (2010). Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden çocuk bakım hizmetleri: farklı ülke uygulamaları. *Yüksek Lisans Tezi, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara*.
- Charles, C. M. (2003). Öğretmenler için Piaget ilkeleri. (Ülgen, G. Çev.) Ankara: Nobel Basımevi.
- Culpin, I., Heron, J., Araya, R., Melotti, R., & Joinson, C. (2013). Father absence and depressive symptoms in adolescence: findings from a UK cohort. *Psychological medicine*, 43(12), 2615-2626. doi: 10.1017/S0033291713000603
- Çelen, H. N. (2010). *Öğrenme psikolojisi kuramları*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Çıldır, G., Karakoç, A. ve Karaca, S. (2014). Babaların bebek bakımına katılımının değerlendirilmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 10, 1-15.
- Dearden, K., Crookston, B., Madanat, H., West, J., Penny, M., & Cueto, S. (2013). What difference can fathers make? Early paternal absence compromises Peruvian children's growth. *Maternal & child nutrition*, 9(1), 143-154. doi: 10.1111/j.1740-8709.2011.00347

- Demren, Ç. (2003). Erkeklik, ataerkillik ve iktidar ilişkileri. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, <http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/erkek.htm>.
- Driscoll, K. & Pianta, R.C. (2011). Mothers' and fathers' perceptions of conflict and closeness in parent-child relationships during early childhood. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, 7, 1-24.
- Dubowitz, H., Black, M. M., Cox, C. E., Kerr, M. A., Litrownik, A. J., Radhakrishna, A., & Runyan, D. K. (2001). Father involvement and children's functioning at age 6 years: A multisite study. *Child Maltreatment*, 6(4), 300-309. doi: 10.1177/1077559501006004003
- Ergün, M., ve Özşüer, S. (2006). Vygotsky'nin yeniden değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 269-292.
- Eşel, E. (2010). Anneliğin nörobiyolojisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(1), 68-78.
- Evans, W. P., & Carter, M. J. (1997). Urban School-Based Family Counseling: Role Definition, Practice Applications, and Training Implications. *Journal of Counseling & Development*, 75(5), 366-374. doi: 10.1002/j.1556-6676.1997.tb02352.x
- Fagan, J., & Iglesias, A. (1999). Father involvement program effects on fathers, father figures, and their Head Start children: A quasi-experimental study. *Early Childhood Research Quarterly*, 14(2), 243-269. doi: 0.1016/S0885-2006(99)00008-3
- Fleming, A. S., Ruble, D., Krieger, H., & Wong, P. Y. (1997). Hormonal and experiential correlates of maternal responsiveness during pregnancy and the puerperium in human mothers. *Hormones and behavior*, 31(2), 145-158. doi: 10.1006/hbeh.1997.1376
- Flouri, E., & Buchanan, A. (2002). Life satisfaction in teenage boys: The moderating role of father involvement and bullying. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 28(2), 126-133. doi:10.1002/ab.90014
- Flouri, E., & Buchanan, A. (2004). Early father's and mother's involvement and child's later educational outcomes. *British Journal of Educational Psychology*, 74(2), 141-153. doi: 10.1348/000709904773839806
- Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (1993). Çocuk ve ergen gelişimi. (Dönmez, A., Çelen, H. N., ve Onur, B., Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Gargallo, B. (1993). Basic variables in reflection-impulsivity: A training programme to increase reflectivity. *European Journal of Psychology of Education*, 8(2), 151-167.
- Green, S. (2001). Creating a Father Friendly Child Care Environment. *Child Care Centers Connections*. Volume,10. Issue:1.
- Güleç, D., ve Kavlak, O. (2015). Baba-bebek bağlanması ve hemşirenin rolü. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 7(1), 63-68. doi: 10.5336/nurses.2013-36062
- Güler, D., ve Ulutak, N. (1993). Aile kavramının tarihsel gelişimi ve Türk toplum yaşantısında aile. *Kurgu Dergisi*, 11, 51-76.
- Hair, E. C., Moore, K. A., Garret, S. B., Kinukawa, A., Lippman, L. & Michelsen, E. (2003). Psychometric analyses of the parent-adolescent relationship scale in the national longitudinal survey of youth-1997. *Indicators of Positive Development Conference*, 1-31, 12-13 March 2003, Washington, DC.
- Hernandez, D. C. ve Coley, R. L. (2007). Measuring father involvement within low-income families: Who is a reliable and valid reporter? *Parenting*, 7, 69-97.
- Idemudia, E., Moamogwe, K., & Maepa, M. (2016). Father involvement and demographic factors influencing anti-social behaviours of adolescent learners in South Africa. *Journal of Psychology*, 7(2), 61-67. doi: 10.1080/09764224.2016.11907845
- Ishida, K. (2010). The role of ethnicity in father absence and children's school enrollment in Guatemala. *Population research and policy review*, 29(4), 569-591. doi: 10.1007/s11113-009-9160-7
- Ishii-Kuntz, M. (1994). Paternal involvement and perception toward fathers' roles: A comparison between Japan and the United States. *Journal of Family Issues*, 15(1), 30-48. doi: 10.1177/019251394015001002
- Kagan, J. (1966). Reflection-impulsivity: The generality and dynamics of conceptual tempo. *Journal of Abnormal Psychology*, 71, 17-24.
- Kaplan, Z. (2006), Mircea Eliade'n eserlerinde toprak ana, kadın ve doğurganlık. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Karadayı, F. (2001). Sosyo-tarihsel yaklaşım ile kültürel psikoloji. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(8).
- Kocayörük, E. (2012). Öz-belirleme kuramı açısından ergenlerin anne baba algısı ile duygusal iyi oluşları arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4, 24-37.
- Kuzucu, Y. ve Özdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. *Eğitim ve Bilim*, 38, 96-112.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement: An overview. H. E. Peters ve R.D. Day (Ed.), *Fatherhood: Research, interventions and policies içinde* (s.23-42). NewYork: Haworth Press, Inc.
- Luo, J., Wang, L. G., & Gao, W. B. (2012). The influence of the absence of fathers and the timing of separation on anxiety and self-esteem of adolescents: a cross-sectional survey. *Child: care, health and development*, 38(5), 723-731. doi: 10.1111/j.1365-2214.2011.01304.x.
- Maury, L. (2008). Piaget ve çocuk. (Sarica, N., Çev.) Ankara: De Ki Basimevi.
- Miller, P. H. (2008). Gelişim psikolojisi kuramları. (Gültekin, Z, Çev. Onur. B, Çev. Ed.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Nugent, J. K. (1991). Cultural and psychologica influences on the father's role in infant development. *Journal of Marriage and the Family*, 53, 475-485.
- Ormrod, J. E. (2013). Öğrenme psikolojisi (Baloğlu, M, Çev. Ed.) Ankara: Nobel Akademik.
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye'de kadın ve eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33), 93-112. doi: 10.21560/spcd.03093
- Özmert, E. N. (2006). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-III: Aile. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49(3), 256-273.
- Panther-Brick, C., Burgess, A., Eggerman, M., McAllister, F., Pruett, K., & Leckman, J. F. (2014). Practitioner review: engaging fathers-recommendations for a game change in parenting interventions based on systematic review of the global evidence. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(11), 1187-1212. doi: 10.1111/jcpp.12280
- Piaget, J. (1984). Genetik epistemoloji. (Cengizkan, A, Çev.) Ankara: Birey ve Toplum Yayınları
- Pontes, C. M., Osório, M. M., & Alexandrino, A. C. (2009). Building a place for the father as an ally for breast feeding. *Midwifery*, 25(2), 195-202. doi: 10.1016/j.midw.2006.09.004
- Rosy, M. (2016) Analisis tahapan proses berpikir kreatif siswa dalam mengajukan masalah matematika ditinjau dari gaya kognitif reflektif dan impulsif. Disertasi'dan tesis program Pascasarjana UM.
- Rozencwajg, P., & Corroyer, D. (2005). Cognitive processes in the reflective-impulsive cognitive style. *The Journal of Genetic Psychology*, 166(4), 451- 463. doi: 10.3200/GNTP.166.4.451-466
- Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F. ve Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: A systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatrica*, 97, 153-158. doi: 10.1111/j.1651-2227.2007.00572.x
- Schore, A. (2011). Gelişimsel nörobiyoloji ve bağlanma kuramı. (Arık, M, Çev.) İzmit: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Seçer, Z., Sarı, H. ve Olcay, O. (2006). Anne tutumlarına göre okulöncesi dönemdeki çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgilerinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 539-557.
- Sherriff, N., Hall, V., & Panton, C. (2014). Engaging and supporting fathers to promote breast feeding: A concept analysis. *Midwifery*, 30(6), 667-677. doi: 10.1016/j.midw.2013.07.014
- Sımsıkı, H., ve Şendil, G. (2014). Baba Katılım Ölçeği'nin (BAKÖ) geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 104-123. doi: 10.17755/esosder.23977
- Simonardottir, S. (2016). Constructing the attached mother in the "world's most feminist country". In *Women's Studies International Forum* (Vol. 56, pp. 103-112). Pergamon.
- Şahin, F. T., ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(17).
- Şahin, H., ve Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1), 273-294.
- Şeker, D., ve Uçan, G. (2016). Göç sürecinde kadın. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1). doi: 10.18026/cbusos. 36200
- Temel, Z. F., Kurtulmuş, Z., ve Kaynak, K. B. (2016). Bilişsel gelişim eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının dikkat algı ve bellek gelişimlerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1).
- Tessier, R., Charpak, N., Giron, M., Cristo, M., de Calume, Z. F. ve Ruiz-Pelaez, J. G. (2009). Kangaroo mother care, home environment and father involvement in the first year of life: A randomized controlled study. *Acta Paediatrica*, 98, 1444-1450. doi: 10.1111/j.1651-2227.2009.01370.x

Tutkun, C., ve Şahin, F. T. (2016). Anne, baba ve çocukların doğal gözlemleri: bir kitapçı ortamında anne çocuk mu? baba çocuk mu?. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2293.

Veneziano, R. A., & Rohner, R. P. (1998). Perceived paternal acceptance, paternal involvement, and youth's psychological adjustment in a rural biracial southern community. *Journal of Marriage and Family*, 60(2), 335-344. doi: 10.2307/353852

Vygotsky, L. S. (1986). *Thought and language*. Cambridge, MA: MIT Press.

Wilson, K. R. ve Prior, M. R. (2011). Father involvement and child well-being. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 47, 405-407. doi:10.1111/j.1440-1754.2010.01770.x

Witkin, H. A., Moore, C. A., Goodenough, D. R., & Cox, P. W. (1977). Field-dependent and field-independent cognitive styles and their educational implications. *Review of educational research*, 47(1), 1-64. doi: 10.1002/j.2333-8504.1975.tb01065.x

Wright, J. C. (1971). KRISP (Kansas Reflection-Impulsivity Scale for Preschoolers). University of Kansas, Lawrence. University of Kansas. Washington D.C.

Yogman, M. W., Kindlon, D. ve Earls, F. (1995). Father involvement and cognitive/behavioral outcomes of preterm infants. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 34, 58-66. doi: 10.1097/00004583-199501000-00015

Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-328. doi: 10.13114/MJH/201322486